

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ อังคม และอื่น ๆ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 40.22 ปี มีความเข้าใจในภาษาไทยร้อยละ 97.7 มีรายได้เฉลี่ย 12,446.59 บาทต่อปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน มีแรงงานในการทำเกษตรเฉลี่ย 2.69 คน ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เฉลี่ย 4.75 ครั้งต่อปี มีจำนวนที่ดินอยู่ในครอบครองเฉลี่ย 5.87 ไร่ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 5.47 ครั้งต่อปี มีการติดต่อกับชุมชนภายนอกเฉลี่ย 5.31 ครั้งต่อปี และได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เฉลี่ย 1.67 ครั้งต่อปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 2.04 ซึ่งแยกเป็นรายประเด็นได้แก่ การป้องกันรักษาป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลางมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 1.93 การปลูกป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 2.11 การป้องกันไฟป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับมากมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.27 และการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 1.86

สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงพบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรเชิง

อนุรักษ์ ส่วนเหตุผลที่ไม่สามารถปฏิบัติตามความรู้ความเข้าใจได้นั้น ให้เหตุผลว่า การจัดพื้นที่เพาะปลูกในลักษณะขั้นบันได เสียเวลาไม่คุ้มค่ากับผลตอบแทนที่จะได้รับ การทำนาค้ำน้ำปริมาณน้ำไม่เพียงพอและไม่มีพื้นที่ การปลูกพืชตระกูลถั่วชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงยังไม่มั่นใจในด้านการตลาด การปลูกหญ้าเป็นแถบตามแนวระดับนั้น พื้นที่ไม่มีปัญหาการพังทลายของดิน การปลูกไม้ยืนต้นเป็นแถบขวางตามลาดเท อาจบังคับแสงแดดและดูดซับธาตุอาหารของพืชที่ปลูก การใช้ระบบวนเกษตรเป็นระบบที่ต้องใช้งบประมาณการการลงทุนสูง และยังไม่รู้วิธีการ การลดการถางไร่ และเผาไร่ ส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกในพื้นที่เดิม และทำนาค้ำ

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เพศ และ การได้รับการฝึกอบรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ครอบครองและการติดต่อกับชุมชนภายนอก ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ปัญหาอุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการทำการเกษตรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

จากการศึกษาวิจัย พบสรุปปัญหาที่พบได้แก่ ด้านการป้องกันรักษาป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีปัญหาการลักลอบตัดไม้ของบุคคลภายนอกหมู่บ้าน ด้านการปลูกป่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีปัญหาดินไม้ที่ปลูกตาย ด้านการป้องกันไฟป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีปัญหาอุปกรณ์สำหรับดับไฟป่าไม่เพียงพอ ปัญหาด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีปัญหาขาดเจ้าหน้าที่มาเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีปัญหาหน้าใช้เพื่อการทำการเกษตรไม่เพียงพอ และขาดปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการป้องกันรักษาป่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง การปลูกป่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง การป้องกันไฟป่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับมาก และการเผยแพร่ความรู้ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การทำแนวป้องกันไฟป่า การดับไฟป่าเป็นต้นและ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบความเชื่อ กฎเกณฑ์ประเพณี ตลอดจนการมีวัฏจักรการดำรงชีวิตที่เกี่ยวพัน กับป่าไม้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูลิทธิ์(2538 : บทคัดย่อ) พบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นชนเผ่าที่มีพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าไม้ ได้แก่ การนับถือผี การผูกสายสะคือทารก ไว้ที่ต้น ไม้ระบบเหมืองฝาย การประปาภูเขา การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การปลูกป่า การทำไร่หมุนเวียน และการสร้างแนวป้องกัน ไฟป่า ปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าว ได้ขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาวิจัย พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกพืชที่สามารถช่วยป้องกันดินพังทลาย ปรับปรุงบำรุงดิน และรักษาต้นน้ำ ซึ่งการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์นับว่าเป็นประเด็นสำคัญของหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ครอบครอง การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการได้รับการฝึกอบรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นในการที่จะวางแผนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่สูงที่มีชาวเขาอาศัยอยู่ ควรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เพศของชาวเขาเนื่องจากการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บางกิจกรรมมีความจำเป็นต้องใช้กำลังแรงงานที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง เช่น การปฏิบัติงานดับไฟป่า การตรวจพื้นที่ป่า สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการทำการเกษตร และจำนวนพื้นที่ครอบครอง มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพราะครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก และแรงงานในการทำการเกษตรที่มีจำนวนพื้นที่ครอบ

ครองมากเพียงพอ สามารถใช้แรงงานบางส่วนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ยังมีผลก่อให้เกิดการพัฒนาแนวความคิดและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกชาวเขาให้เกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะเห็นว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในการป้องกันไฟป่าในระดับมาก รัฐควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดจนสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ ในการป้องกันรักษาป่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลางซึ่งการตรวจพื้นที่ป่าในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้านควรมีเจ้าหน้าที่เข้าไปร่วมปฏิบัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด สำหรับการปลูกป่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง โครงการปลูกป่าของรัฐ ต้นไม้ที่นำไปส่งเสริมให้ราษฎรปลูกควรตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของราษฎร เช่น ต้นไม้ที่ปลูกควรเป็นชนิดไม้ที่กินได้ นอกจากนี้ในการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยน้อยกว่าทุกประเด็นที่กล่าวมา รัฐควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น หากต้องการให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น เจ้าหน้าที่ไปพบปะราษฎรบ่อยครั้งขึ้น จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เป็นต้น

2. ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ครอบครอง การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงดังนั้นในการวางแผนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.67 ครั้งต่อปี นับว่าน้อยครั้งมาก

หากรัฐต้องการให้ราษฎรมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น ควรจะตระหนักถึง ประเด็นการได้รับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ เนื่องจากมาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ผ่านมาจะเน้นหนักในด้านการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการเชิงรับทำให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มากนัก ควรมีการปรับเปลี่ยนมาเป็นมาตรการเชิงรุก คือ เน้นหนักในด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง และบ่อยครั้ง อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ แนวความคิดและปลูกจิตสำนึกของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อันจะส่งผลให้ได้แนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่แนวร่วมชุมชนท้องถิ่น เช่น ชุมชนชาวกะเหรี่ยง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยบุ่ง ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้งานศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกรมป่าไม้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึง

1. การศึกษาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงกับบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนเอง
3. การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าที่เป็นเนื้อไม้และไม่ใชเนื้อไม้
4. การจัดการพื้นที่และทรัพยากรป่าไม้แบบดั้งเดิมที่ใช้ปฏิบัติมา
5. การศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยออกไปให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถนำผลของการศึกษาวิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้สามารถเอื้อประโยชน์แก่ประชาชนในชาติอย่างยั่งยืนตลอดไป